

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหา

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนับแต่ต้นทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา (North-South Conflict) มีความสำคัญมากและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกำลังพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐมกับประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรม เป็นไปในลักษณะที่ประเทศพัฒนาแล้วมีอำนาจเหนือกว่า ระบบเศรษฐกิจ ได้เปรียบดุลการค้า ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายมีรายได้เข้าประเทศส่วนใหญ่มาจากการขายสินค้าวัตถุดิบและสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐม เมื่อต้องประสบกับอุปสรรคในการค้าระหว่างประเทศคือ ปัญหาการขึ้นลงของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐม ทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ และแผนการผลิตต้องล้มเหลว วัฏจักรของความยากจนและผลการผลิตต่ำของประเทศกำลังพัฒนา สืบเนื่องมาจากพื้นฐานของรายได้ต่ำ สาเหตุเพราะสินค้าโภคภัณฑ์ที่ส่งเป็นสินค้าออกอันเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีพ และการพัฒนาประเทศ ต้องประสบกับปัญหาการขึ้นลงของราคา กำแพงภาษี และนโยบายกีดกันสินค้าจากประเทศพัฒนาแล้ว ทำให้รายได้เข้าประเทศต่ำ ฉะนั้นความสามารถในการซื้อเครื่องจักรกลและอุปกรณ์เข้าประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาเพิ่มผลการผลิตจึงเป็นไปได้น้อย เมื่อผลผลิตต่ำรายได้จากการส่งออกก็น้อย หมุนเวียนอยู่เช่นนี้ จึงทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องตกอยู่ในสภาพยากจนเสียเปรียบดุลการค้าอยู่ตลอดเวลา

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนานี้จะทวีความ
 นากลัวต่อคุณภาพการเติบโตของเศรษฐกิจโลกและความมั่นคงของการเมืองโลก ฉะนั้นจึง
 ใ้มีความเพียรพยายามแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้สภาพความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอันไม่เสมอภาค
 นี้สิ้นสุดลงก่อนที่จะถึงวิกฤตการณ์อันรุนแรง โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (กลุ่ม 77)
 เรียกร้องให้สหประชาชาติจัดประชุมสมัยพิเศษ และพิจารณาปัญหาวิกฤติและการพัฒนารวม
 ค่าย เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า ปัญหาของโลกอยู่ที่ราคาอันตกต่ำของสินค้าเกษตรและวัตถุดิบ
 ดังนั้นการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยวิสามัญที่ 6 จึงมีขึ้นในปี 1974 และในวันที่
 1 พฤษภาคม 1974 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้ลงมติรับหลักการของมติข้อ 3202
 (S-VI) เรื่อง New International Economic Order ซึ่งมีจุดประสงค์ให้
 ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนรากฐานของความเสมอภาคมีอธิปไตยที่เท่าเทียมกัน พึ่งพาอาศัย
 และร่วมมือกัน ซึ่งทำให้เกิดขึ้นได้โดยให้ประชาคมนานาชาติพยายามดำเนินการให้ประเทศ
 กำลังพัฒนามีส่วนร่วมในผลประโยชน์อุตสาหกรรมของโลกมากขึ้น¹

ในมติข้อ 3202 (S-VI) เรื่อง New International Economic
 Order มีข้อความบางตอนเรียกร้องให้มีการดำเนินการด้านโลกทัศน์ โดยการใช้วิธีแก้
 ปัญหาแบบ integrated approach โดยมีสมมุติฐานว่าการแก้ปัญหาโลกทัศน์แบบ
 case by case ตามประสบการณ์ที่ผ่านมาไม่ได้ผล ทั้งนี้เพราะความตกลงว่าด้วย
 สินค้าโลกทัศน์ชนิดหนึ่งชนิดใดมักจะไม่ได้นำถึงปัญหาทุก ๆ ด้าน ส่วน integrated
 approach นั้นจะเป็นการแก้ปัญหาแบบนำเอาสินค้าโลกทัศน์ที่สำคัญหลาย ๆ ชนิดมาทำ
 ความตกลงร่วมกันในทุก ๆ ด้าน ในขณะที่เดียวกัน ก็จะคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสินค้า
 โลกทัศน์แต่ละชนิดด้วย²

¹ณรงค์ชัย อัครเศรณี, "เศรษฐกิจระหว่างประเทศระบบใหม่," วารสาร
 เศรษฐศาสตร์ 9 (มิถุนายน 2519): 94.

²กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเศรษฐกิจ, กองเศรษฐกิจระหว่าง
 ประเทศ, "เอกสารสรุปผลการประชุมกองทุนร่วมระดับรัฐมนตรี สมัยที่ 2 วันที่
 14-17 พฤศจิกายน 2521 ณ นครเจนีวา," หน้า 1.

สำนักเลขาธิการ การประชุมว่าด้วยการค้าและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNCTAD) เป็นผู้ริเริ่มความคิดดังกล่าวมาทำการศึกษา และได้วางแนวทางแก้ปัญหาโลกทัศน์แบบ integrated approach ขึ้นเรียกว่า โครงการรวมโลกทัศน์ (Integrated Programme for Commodities) ซึ่งระบุสินค้าที่จะนำมาดำเนินการรวม 18 ชนิด ได้แก่ กอวย บอกลีโก้ โกโก้ กาแฟ แร่ทองแดง ฝ้ายและเส้นใย แร่เหล็ก hard fibres and products ปอ และผลิตภัณฑ์ปอ แร่แมงกานีส เนื้อสัตว์ แร่ฟอสเฟต ยาง น้ำตาล ชา ไม้เขตเมืองร้อน ดิบุก และน้ำมันพืชต่าง ๆ¹

เมื่อเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 1976 กลุ่ม 77 ได้จัดการประชุมระดับรัฐมนตรีขึ้น (เพื่อเป็นการเตรียมการประชุมก่อนหน้าการประชุม UNCTAD ครั้งที่ 4) ณ กรุงมานิลา ที่ประชุมได้นำเอาโครงการรวมโลกทัศน์มาเป็นองค์ประกอบสำคัญในข้อเสนอที่เรียกว่า Manila Declaration and Programme of Action และนำเสนอต่อที่ประชุม UNCTAD ครั้งที่ 4 ณ กรุงไนโรบี เมื่อเดือนพฤษภาคม 1976 และที่ประชุมได้ให้การรับรองเรื่องโครงการรวมโลกทัศน์ในมติข้อ 93/IV²

¹ เรื่องเดียวกัน.

² มาตรการปฏิบัติของโครงการรวมโลกทัศน์มีดังนี้คือ

1. ดำเนินมาตรการต่าง ๆ นับตั้งแต่การจัดทำความตกลงสำรองโลกทัศน์ระหว่างประเทศ การประสานนโยบายสำรองโลกทัศน์ของแต่ละประเทศเข้าด้วยกัน การทำความตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย การทำความตกลงระหว่างประเทศเรื่อง อุปทานของสินค้าโลกทัศน์ ระบบการจ่ายเงินชดเชยเมื่อราคาคงต่ำ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งมาตรการต่าง ๆ นี้อาจจะนำมาดำเนินการโดยเฉพาะหรือดำเนินการร่วมกันไปก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะและปัญหาเฉพาะของสินค้าโลกทัศน์แต่ละชนิด

2. จัดตั้งกองทุนรวม (common fund) ขึ้น และได้มีการจัดการประชุมเจรจาเพื่อจัดตั้งกองทุนรวมแยกออกไป แต่ดำเนินการภายใต้ UNCTAD

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา UNCTAD ได้พยายามแก้ไขปัญหาค่าเงิน
ระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา โดยสรุปจากการประชุมที่ผ่านมา 5
ครั้งที่สำคัญได้ดังนี้

การประชุม UNCTAD ครั้งที่ 2 ณ กรุงนิวเดลี ปี 1968 ที่ประชุมได้แก้
ปัญหา โดยกำหนดให้ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้เงินช่วยเหลือ 1% ของรายได้
ประชาชาติแก่ประเทศกำลังพัฒนา

การประชุม UNCTAD ครั้งที่ 4 ณ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา เมื่อเดือน
พฤษภาคม 1976 ที่ประชุมได้พิจารณาแก้ไขปัญหาค่าเงินโลกครั้งที่โดยเสนอการตั้งกองทุน
ร่วมและมูลภัณฑ์กันชน และได้เสนอการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าสินค้าอุตสาหกรรมแก่
ประเทศกำลังพัฒนา พร้อมทั้งนี้ได้เสนอแนวความคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศ
กำลังพัฒนา

การประชุม UNCTAD ครั้งที่ 5 ณ กรุงมานิลา ฟิลิปปินส์ เมื่อเดือนพฤษภาคม
1979 การประชุมเน้นเรื่องปัญหาค่าเงินโลกครั้งที่ และการจัดตั้งกองทุนร่วม สืบเนื่องจาก
การประชุมครั้งที่ 4 เพื่อให้โครงการรวมโลกครั้งที่บรรลุผล เป็นการขจัดปัญหาค่าเงิน
ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศพัฒนา กับประเทศกำลังพัฒนา

ในทศวรรษ 1970 ได้เกิดการตื่นตัวต่อสู้ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกำลัง
พัฒนากับประเทศพัฒนาแล้ว เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1971 - 1972 เมื่อมีการเปิด
การเจรจาต่อรองระหว่างกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันเป็นสินค้าออก (OPEC) กับบริษัทน้ำมัน
นานาชาติ เพื่อขึ้นราคาน้ำมันดิบ ผลปรากฏว่า กลุ่ม OPEC ประสบชัยชนะในการเจรจา
ต่อรองราคากับบริษัทน้ำมัน ความสำเร็จในการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งของ OPEC
ในการเจรจาต่อรองได้เป็นแบบอย่างของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่ผลิตวัตถุดิบและสินค้า
โภคภัณฑ์ให้รวมตัวกันเพื่อเป็นพลังต่อรอง

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ก็เช่นเดียวกัน มีความปรารถนาที่จะรวมตัวกันเพื่อเป็นพลังต่อรองกับประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะตระหนักถึงปัญหาที่เผชิญอยู่ร่วมกันในเรื่องการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการค้าระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับญี่ปุ่น ซึ่งอยู่ในลักษณะความขัดแย้งระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา กลุ่มประเทศอาเซียนได้เผชิญปัญหาร่วมกันในเรื่องการเสียเปรียบดุลการค้ากับญี่ปุ่น เนื่องมาจากการค้าระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับญี่ปุ่นเป็นไปในลักษณะกลุ่มอาเซียนขายสินค้าวัตถุดิบและโภคภัณฑ์ขั้นปฐมแก่ญี่ปุ่น และซื้อสินค้าเข้าประเทศเป็นเครื่องจักรกล สินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าสำเร็จรูป นอกจากด้านการค้าแล้วการลงทุนของญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในอาเซียนส่วนใหญ่เป็นลักษณะผลิตสินค้าทดแทนสินค้าเข้า และตั้งทวงทรัพย์สินากรกลับประเทศ จะเห็นได้ชัดว่าการลงทุนจากญี่ปุ่นได้ใช้เป็นเครื่องมือในการขยายสินค้าออกจากญี่ปุ่นเพื่อควบคุมตลาดสินค้า และเพื่อประกันความมั่นคงในการตอบสนองในทรัพย์สินากรสรุปนโยบายเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเป็นไปในรูปแบบค่าเงินนโยบายการค้า (commercialism) ควบคู่กันไปกับนโยบายกีดกันสินค้าเข้า (protectionism) ที่มาจากประเทศอาเซียนและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ควบคู่กันในฐานะเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของกลุ่มอาเซียน ทำให้อาเซียนไม่พอใจสภาพที่ตนเสียเปรียบดุลการค้า จึงพยายามหาทางแก้ไขปัญหาการค้าระหว่างประเทศเหล่านี้ ประกอบกับแรงจูงใจที่มาจากกรรวมกลุ่มเพื่อเจรจาต่อรองของประเทศผู้ผลิตวัตถุดิบต่อประเทศผู้บริโภครอบโลก ประสบผลสำเร็จ ทำให้กลุ่มอาเซียนต้องการรวมตัวกันเพื่อเจรจาทองกับญี่ปุ่นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยตั้งข้อเสนอให้ญี่ปุ่นร่วมมือในโครงการประกันเสถียรภาพรายได้การส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐม การชดเชยรายได้จากการส่งออก การสร้างระบบการค้าระหว่างประเทศใหม่ การเข้าถึงตลาดของประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น การถ่ายเทเทคโนโลยีและมาตรการสิทธิพิเศษทางการค้า ฝ่ายญี่ปุ่นเองก็ตระหนักดีถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องประสพ และเป็นการไม่ฉลาดเลยถ้าหากญี่ปุ่นไม่สนับสนุนความร่วมมือกับอาเซียน เพื่อแก้ไขภาพพจน์ของตนที่ถูกมองว่าดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศแบบอาณานิคมแบบใหม่ (Neo-Colonialism) ตัวอย่างจากอดีตที่ผ่านมาใน

การแสวงหาผลประโยชน์ ตักตวงทรัพยากรจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่น
ในทศวรรษ 1940 โดยลัทธิการทหารได้นำความหายนะให้แก่ญี่ปุ่น และการที่ญี่ปุ่นถูกต่อต้าน
โดยนักศึกษาชุมนุมประท้วง ในการเดินทางเยือนกลุ่มอาเซียนของอดีตนายกรัฐมนตรี
กาญูเออิ ทานากะ ในปี 1974 เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นได้ชัดว่า ญี่ปุ่นควรดำเนินการปรับปรุง
แก้ไขนโยบายการค้าของตนเสียใหม่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์เสมอภาคกันทั้งสองฝ่าย

การแก้ไขปัญหาการค้าระหว่างประเทศด้วยวิธีการร่วมมือกันระหว่างประเทศ
พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ในโครงการประกันเสถียรภาพรายได้จากการส่งออก
และประเทศพัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือในการส่งเสริมการค้าส่งออก และการแก้ไข
มาตรการกีดกันสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา เช่น กำแพงภาษี โควต้า เหล่านี้เป็นวิธี
การที่ถูกต้องและยุติธรรมต่อทั้งสองฝ่าย คาดว่าจะบรรลุจุดประสงค์ได้ดีกว่าการช่วยเหลือ
ในรูปของเงิน (Trade better than aid) ดังจะเห็นได้จากความล้มเหลวของกรณี
ขอเรียกร้องของประเทศกำลังพัฒนาขอความช่วยเหลือทางการเงินในการพัฒนาประเทศ
จากประเทศพัฒนาแล้ว โดยตั้งเป้าหมายว่า ประเทศพัฒนาแล้วควรให้เงินช่วยเหลือแก่
ประเทศกำลังพัฒนา เป็นจำนวน 0.7% ของผลผลิตประชาชาติ¹ เป็นอย่างต่ำ ภายใน
ทศวรรษ 1970 นี้ ซึ่งผลก็คือประเทศกำลังพัฒนาไม่ได้รับเงินช่วยเหลือตามที่ตั้งเป้าหมาย
ไว้ การคอยรับความช่วยเหลือแต่อย่างใดของประเทศไทยไม่ใช่การแก้ไขปัญห
เศรษฐกิจที่ถูกต้อง นั้นหมายถึงไม่ได้แก้ที่รากของปัญหาที่ซับซ้อนมาเป็นเวลานาน
ดังคำกล่าวของนักปรัชญากลุ่ม Spencerian² ที่ให้แนวความคิดต่อประเทศยากจนว่า
"อย่าตำหนิใคร แต่เพื่อตัวเองควรประหยัดเก็บออมทุนทรัพย์ อย่าหวังว่าประเทศร่ำรวย
จะช่วยเหลือคนใหม่ซึ่งขึ้นด้วยการหยิบบิ้นให้"³

¹ Jahangir Amuzegar, "The North-South Dialogue," Dialogue
10 (1977): 8.

² Spencerian เป็นพจนานุกรมปรัชญาแนวความคิดของ Herbert Spencer
ปราชญ์ชาวอังกฤษผู้ออกความเห็นว่โลกเราจะกลับไปหาสภาพป่าเถื่อนก่อนที่จะมีวิวัฒนาการ

³ Ibid., p. 5.

ถึงแม้ว่าจะเป็นการยากที่จะประสบความสำเร็จในการรวมตัวกันเพื่อเจรจาต่อรองสำหรับกลุ่มอาเซียนซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ เมื่อเทียบกับความสำเร็จของกลุ่ม OPEC ก็ตาม แต่เมื่อโอกาสอำนวยในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของโลก กลุ่มประเทศอาเซียนควรรวมพลังและเสียงของกลุ่มให้เข้มแข็งเพื่อเจรจาต่อรอง ถึงแม้ว่าสินค้าโภคภัณฑ์จะเป็นสินค้าที่เกิดขึ้นใหม่ได้ไม่มีค่าสูงเท่าน้ำมัน แต่หากกลุ่มประเทศผู้ผลิตสินค้าโภคภัณฑ์สามารถรวมกันให้เข้มแข็งในการต่อรอง ก็อาจจะแก้ปัญหาการค้าระหว่างประเทศได้ดีกว่าที่ผ่านมา

ความเพียรพยายามของกลุ่มประเทศอาเซียนอีกด้านหนึ่งคือ การร่วมมือกันในโครงการอุตสาหกรรม เหตุผลในการร่วมมือทางอุตสาหกรรมก็คือ กลุ่มประเทศอาเซียนต้องการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม และขยายตลาดการค้าโดยผลิตสินค้าคนละชนิดตามที่ถนัด และคิดว่ามีทรัพยากรในประเทศเพียงพอสำหรับเป็นวัตถุดิบอุตสาหกรรม เมื่อต่างผลิตแล้วก็แลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าอุตสาหกรรมกัน อีกประการหนึ่งต้องการแก้ไขปัญหาขาดดุลการค้า โดยผลิตสินค้าขึ้นภายในประเทศเป็นการทดแทนการนำเข้า แนวความคิดนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ UNCTAD ที่หาทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จากการประชุม UNCTAD ครั้งที่ 4 ที่ไนโรบี เมื่อเดือนพฤษภาคม 1976 โดยเสนอว่า ในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศกำลังพัฒนา และการค้าสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดโลกควรใช้ "Comprehensive approach" ซึ่งรวมถึงการหาทางเปิดตลาดสำหรับประเทศกำลังพัฒนา การให้ประเทศเหล่านี้พยายามพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีมากขึ้น และการขยายการค้าภายในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเอง การขายสินค้าออก ประเภทอุตสาหกรรมจากประเทศกำลังพัฒนาให้ปรับปรุงและขยายมาตรการหลายด้าน และหาทางกำจัดเครื่องกีดขวางการค้า¹ นอกจากนี้ได้เสนอแนวความคิดเรื่อง "collective self-reliance" เพื่อเป็นแนวความคิดสนับสนุน

¹ ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์, "นโยบายการค้าและการเงินระหว่างประเทศของไทยกับระบบเศรษฐกิจในอนาคต," วารสารเศรษฐศาสตร์ 9 (มิถุนายน 2519): 113.

ให้มีการร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา¹ แต่การร่วมมือในโครงการอุตสาหกรรมของอาเซียนมีอุปสรรคไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เพราะขาดประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประการสำคัญก็คือ ขาดปัจจัยเงินทุนสำหรับประกอบการ ต้องแสวงหาความร่วมมือจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วที่มั่งคั่ง จุดแรกที่อาเซียนจะมองหาแหล่งเงินทุนคือ ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นคู่ค้ารายใหญ่ ส่วนญี่ปุ่นเองก็ปรารถนาจะร่วมมือด้วย เพราะเล็งเห็นประโยชน์นานับประการที่จะได้จากการร่วมมือกับอาเซียนในโครงการอุตสาหกรรม ฉะนั้นการสานประโยชน์ร่วมกันจึงเกิดความร่วมมือระหว่างประเทศขึ้น

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

จากสภาพปัญหาทั้งหมดดังกล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนต้องการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตามหัวข้อวัตถุประสงค์และขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับญี่ปุ่นในโครงการประกันเสถียรภาพรายได้การส่งออกโภคภัณฑ์ขั้นปฐม (Stabilization of Export Earnings-STABEX) ด้วยเหตุที่ประเทศอาเซียนเผชิญปัญหาการเสียบเปรียบดุลการค้าต่อญี่ปุ่นร่วมกัน อันเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องรีบแก้ไข และอีกประการหนึ่งสินค้าโภคภัณฑ์ส่งออกไปจำหน่ายต้องประสบปัญหาการขึ้นลงของราคาสินค้า กว้างขวาง และนโยบายที่ดกกันสินค้าของประเทศญี่ปุ่น ทำให้รายได้ของกลุ่มอาเซียนกระทบกระเทือน อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นอาเซียนจึงหาทางแก้ไขโดยเสนอโครงการ STABEX ซึ่งแนวความคิดนี้อาเซียนได้มาจาก Lome Convention และได้รับการตอบสนองจากญี่ปุ่น แม้จะเห็นได้ว่าญี่ปุ่นร่วมมือกับอาเซียนเพื่อสันติภาพและความมั่งคั่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ตาม แต่พิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะพบว่าญี่ปุ่นต้องการรักษาดุลประโยชน์ของตนในภูมิภาคนี้ในแง่รักษาแหล่งวัตถุดิบและตลาดระบายสินค้า

¹ เรื่องเดียวกัน.

และรักษาเส้นทางเดินเรือที่สำคัญ เพื่อความปลอดภัยของตนในการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ
ฉะนั้นประเด็นสำคัญของการศึกษาก็คือ ศึกษาว่าการร่วมมือแก้ไขปัญหากับญี่ปุ่นประสบผล
หรือไม่

2. ศึกษาความร่วมมือในโครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial
Complementation Scheme) เนื่องจากกลุ่มประเทศอาเซียนมีผลิตภัณฑ์เหมือนกัน
ทำให้เกิดการแข่งขันการค้าแย่งตลาดระบายสินค้าของตน อันเป็นเหตุให้สินค้าถูกกดราคา
นอกจากนี้การค้าภายในกลุ่มยังคงมีปริมาณจำกัด เพราะตลาดภายในแคบ อันทำให้เกิด
กำแพงภาษีป้องกันสินค้าจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ สูง เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจ แม้กุ่มประเทศอาเซียนจะเปิดกำแพงภาษีการค้าระหว่างกัน แต่การค้า
ระหว่างประเทศก็จะไม่เพิ่มอัตราสูงขึ้น เพราะต่างมีสินค้าออกที่เหมือนกัน ดังนั้นเพื่อ
พัฒนาเศรษฐกิจ อาเซียนจึงร่วมมือตั้งโครงการอุตสาหกรรมผลิตสินค้าต่างชนิดกันเพื่อ
แลกเปลี่ยนสินค้าและขยายตลาดการค้าภายในอาเซียนเพื่อมุ่งไปสู่การเปิดเขตการค้า
เสรี (free trade area) อีกทั้งยังเป็นการร่วมมือกันในโครงการของสมาชิกซึ่ง
อาจจะนำไปสู่การรวมตัวทางเศรษฐกิจระดับตลาดรวม (common market) ก็ได้
ประเด็นสำคัญของการศึกษาว่าโครงการทำสำเร็จถึงขั้นตอนใด ศึกษาอุปสรรคที่จะต้อง
แก้ไข เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนต่างก็เป็นประเทศกำลังพัฒนา ที่ต้องการความ
ช่วยเหลือและทุนจากต่างประเทศ อีกทั้งยังขาดประสบการณ์ความรู้ความชำนาญใน
เทคโนโลยี ฉะนั้นการมีทรัพยากรสำหรับดำเนินโครงการอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว
ไม่สามารถกระทำสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้ จำต้องแสวงหาความร่วมมือจากประเทศ
พัฒนาและได้รับความร่วมมือจากญี่ปุ่น ซึ่งความช่วยเหลือที่ได้รับจากญี่ปุ่นแม้ดูเหมือนว่าจะ
สนับสนุนโครงการก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเงื่อนไขแล้วจะเห็นได้ว่า ญี่ปุ่นพยายามรักษา
ผลประโยชน์ของตน ดังเงื่อนไขในการช่วยเหลือทางการเงินแก่โครงการอุตสาหกรรม
มีว่า โครงการอุตสาหกรรมนั้น ๆ ต้องได้รับการรับรองจากสมาชิกอาเซียนแล้ว และได้
ศึกษาความเหมาะสมของโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และจะได้ศึกษาถึงสาเหตุของ
ความล่าช้าในการร่วมมือด้วย

3. ศึกษาการรวมกลุ่มของอาเซียนว่ามีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเพียงใดในการเจรจาต่อรอง เพราะความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้ง 2 โครงการ เป็นไปในลักษณะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ต่ำกว่า รวมมือกับประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันในการแก้ปัญหาต้องอาศัยการเจรจา ซึ่งฝ่ายอาเซียนจะต้องร่วมพลังให้เข้มแข็ง เป็นเสียงเดียวและเด็ดเดี่ยว การเจรจาจึงจะมีน้ำหนักและการต่อรองจะได้ผล

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญหรือสมมุติฐาน

การศึกษาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับญี่ปุ่นนี้ ได้ตั้งสมมุติฐานในการศึกษาว่า

ประการที่ 1 ญี่ปุ่นร่วมมือกับอาเซียนในโครงการ STABEX และโครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน เพราะญี่ปุ่นเห็นว่ากลุ่มอาเซียนพยายามเปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศและกลุ่มประเทศอื่น เพื่อถ่วงดุลกับตน จึงหาทางแก้ไขโดยหันมาร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน มากกว่าจะตั้งเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อเป็นพลังต่อรองทางเศรษฐกิจของอาเซียน

ประการที่ 2 กลุ่มประเทศอาเซียนไม่ร่วมมือกันอย่างแท้จริง เพราะต่างพยายามรักษาผลประโยชน์ของตน จึงเป็นอุปสรรคในการต่อรองกับญี่ปุ่น

วิธีการดำเนินการศึกษาและวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาและวิจัยใช้ข้อมูลที่ค้นคว้าจากเอกสารและหนังสือ (Documentary Research) ค้นเป็นข้อมูลเบื้องต้นในอันที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ จากนั้นเขียนรายงานและสรุปผลด้วยการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive) และใช้ตารางตัวเลขประกอบการอธิบาย

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. การศึกษาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับญี่ปุ่นในโครงการ STABEX และโครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน เป็นการศึกษาความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียนกับญี่ปุ่น ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังไม่มีผู้ใครรวบรวมและเรียบเรียงขึ้นเป็นเล่ม หากมีบ้างก็จะเป็นเพียงบทความในวารสาร ซึ่งจะมองเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ผู้เขียนเกิดความสนใจที่จะค้นคว้าศึกษาเรียบเรียงขึ้นเป็นเล่ม เพื่อให้ความรู้แกุ่ผู้สนใจในด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. ในปัจจุบันปัญหาระหว่างประเทศพัฒนา กับประเทศกำลังพัฒนา มีความสำคัญมากขึ้น ประเทศพัฒนาต่างยอมรับว่า วิธีการที่จะช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาให้ไ้ค้ผล คือ การช่วยเหลือในการส่งเสริมการค้าส่งออกเป็นการดีกว่าการช่วยเหลือในรูปของเงิน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้ ประเทศไทยในฐานะสมาชิกสมาคมอาเซียนก็ย่อมจะได้รับประโยชน์จากโครงการ STABEX ด้วย เมื่อโครงการประสบผล
3. โครงการอุตสาหกรรมอาเซียนเป็นการศึกษาพัฒนาการขั้นตอนการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) ของกลุ่มประเทศอาเซียน และการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับญี่ปุ่น ในการวิจัยนี้จะได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของโครงการที่จะต้องแก้ไขเพื่อให้ประสบผลตามเป้าหมาย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้คงจะพอเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ศึกษาเป็นพื้นฐานเพื่อนำไปศึกษาวิจัยต่อไป